

UNIWERSYTECKA KOMISJA NAUKI

Uniwersytet Warszawski, Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa

Przewodnicząca

prof. dr hab. Izabela Święcicka

www.ukn.edu.pl

Białystok, 7 grudnia 2020 r.

PROF. DR HAB. BOGUMIŁA KANIEWSKA

PRZEWODNICZĄCA

KONFERENCJI REKTORÓW UNIWERSYTETÓW POLSKICH

Szanowne Pani Rektor,

w odpowiedzi na prośbę o zaopiniowanie propozycji zmian algorytmu naliczania subwencji przedstawionych w piśmie IBL PAN (nr sprawy SN.034.20.2020; dalej – pismo IBL), skierowanym do Ich Magnificencji Rektorów UMK, UJ i UŚ, proszę o przyjęcie następującej opinii, którą przygotowałam na podstawie uwag członków UKN.

Wstęp

Wprowadzenie nowego algorytmu podziału subwencji (w mocy od roku 2019: Dz. U., poz. 2508 z 31.12.2018, poz. 1838 z 26.09.2019, poz.1646 z 24.09.2020, a także poz. 202 z 01.02.2019) zostało poprzedzone wielomiesięcznymi analizami i dyskusjami, tak w gronach eksperckich i administracyjnych MNiSW, jak też w gronie społeczności instytucji naukowych i uczelni. Ogłoszone w przywoływanych aktach prawnych algorytmy oparte zostały także na numerycznej symulacji ich skutków dla instytucji ze wszystkich sektorów, z naciskiem na minimalizowanie skutków gwałtownych zmian. W celu złagodzenia potencjalnych zmian w finansowaniu jednostek, ustawodawca wprowadził szereg ograniczeń, rozciągając zmiany wag poszczególnych składników algorytmu na okres 5 lat, wprowadzając „korytarz zmian”, o którym mowa także w piśmie IBN, a także utrzymując w algorytmie stałą przeniesienia. Tak założone modyfikacje mają dać czas instytucjom na zmierzenie się z zadaniem sprostania wymogom nowych priorytetów, zakodowanych w algorytmie.

Ad. 1. Kosztochłonność

Spośród 47 dyscyplin ujętych w rozporządzeniu określającym współczynniki kosztochłonności badań naukowych (dalej – kdn), dla 10 przypisano wartość współczynnika równą 1. W istocie, według ekspertów, faktyczna rozpiętość kosztów prowadzenia badań naukowych w różnych dyscyplinach sięga nawet czynnika 6. Jednakże, aby nie powodować nadmiernego zubożenia najmniej kosztochłonnych dyscyplin, zdecydowano o ograniczeniu zakresu kdn do przedziału od 1 do 4. Istotnie, dyscypliny o kdn=1 można określić mianem referencyjnych, w tym sensie, że w tych dyscyplinach nie występują koszty dodatkowe w porównaniu z innymi (albo, że te dodatkowe rodzajowo różne koszty, jeśli się pojawiają, to są znacznie mniejsze niż w innych dyscyplinach). Wyróżniona w piśmie IBL konkluzja „... kosztochłonność 1 oznacza, że są to dyscypliny, których

uprawianie jest darmowe...” jest nieuzasadniona. Tak zwana „darmowość” byłaby opisana jako $k_{dn}=0$.

Rozważając kosztochłonności dyscyplin nie należy mówić też o zyskach (pismo IBL: „nie zyskują ani grosza, czyli w istocie tracą na rzecz dyscyplin o kosztochłonności >1). Subwencja jest przeznaczona na zapewnienie funkcjonowania dyscyplin i nie powinno być mowy o zyskach w odniesieniu do innych dyscyplin.

Każda zmiana k_{dn} musi być rozpatrywana w kontekście całego systemu oraz na podstawie analizy faktycznie ponoszonych kosztów, a nie może być obiektem ręcznych manipulacji w odniesieniu do wybranych dyscyplin/dziedzin, co byłoby dokładnie aktem niesprawiedliwego wyróżniania. Jeśli ustawodawca uzna jakieś dyscypliny bądź instytucje za priorytetowe i/lub zasługujące na nadzwyczajne wsparcie, powinien wprowadzić inny strumień finansowania, odrębny od dystrybucji algorytmicznej. Tak też się dzieje, np. w programie Regionalne Inicjatywy Doskonałości.

Ad. 2. Infrastruktura

Praktycznie każda instytucja, w ramach każdej dyscypliny, w której prowadzi prace badawcze ponosi koszty utrzymywania specjalistycznej infrastruktury, co ma też odzwierciedlenie w kosztochłonności. Pismo IBL wskazuje na takie zasoby w dziedzinie nauk humanistycznych (i społecznych). Słusznie postulowane jest, aby w algorytmie znalazło to odzwierciedlenie. Można rozważyć uzupełnienie algorytmu z Załącznika 3 „Rozporządzenia w sprawie podziału środków finansowych...” poprzez wprowadzenie dodatkowego składnika badawczo-rozwojowego, w którym znalazłyby się m.in. koszty utrzymania infrastruktur badawczych (w analogii do Załącznika 1), z wagą 0,10-0,15, kosztem zmniejszenia wagi składnika kadrowo-badawczego. Jednakże, należy mieć na uwadze, iż takie modyfikacje mogą doprowadzić do zbyt skomplikowanego algorytmu, uniemożliwiającego prowadzenie prognoz i zmian dostosowawczych w jednostkach. Zatem alternatywnie, w celu niepodnoszenia stopnia skomplikowania algorytmu, ustawodawca mógłby rozważyć dedykowane finansowania pewnych zasobów, kluczowych dla kultury i dziedzictwa narodowego, poza ramami algorytmu, np. w ramach instrumentów takich jak Specjalistyczne Urządzenie Badawcze (SPUB) bądź działalność upowszechniająca naukę (DUN).

Ad. 3. Kosztochłonność projektów humanistycznych

Zasady finansowania projektów badawczych są definiowane przez agencje finansujące, wspólnie dla wszystkich dyscyplin i jednostek. Należy zauważyć, że tzw. składnik projektowy w algorytmie jest w zasadzie eliminowany, także dla innych podmiotów. Zapewne możliwe jest postulowanie, np. w NCN podwyższenia stopy tzw. kosztów pośrednich w projektach ocenianych przez panel dyscyplin w dziale nauk humanistycznych, społecznych i o sztuce, jednakże na pewno wzbudziłyby to protesty ze strony innych dyscyplin oraz kierowników projektów.

Ad. 4. Wagi liczb pracowników w poszczególnych grupach

Mając na uwadze dyskusje przed wprowadzeniem algorytmu w zakresie wyliczania „przeliczeniowej” liczby pracowników, waga 1 przy tzw. innych pracownikach, którzy nie posiadają stopnia doktora (Lppn), jest w pełni zasadna i pro jakościowa, gdyż premiuje dążenie do uzyskiwania stopni naukowych, a więc rozwoju kadry. Takie podejście nie oznacza negowania roli tych pracowników w pracach prowadzonych w każdej instytucji. Jeśli celowe byłoby wyróżnienie pracowników stricte bibliotecznych (jak w piśmie IBL), to zwiększenie wagi składnika Lbu do 1,5 można byłoby rozważyć, ale z równoczesnym przedefiniowaniem Lbu i Lppn, tak aby generalnie

pracownicy badawczo-techniczno-inżynierscy pozostali w grupie o wadze przeliczeniowej 1, a więc uwzględniani byli w Lppn, a nie w Lbu.

Ad. 5 i 6. Korytarz zmian subwencji i stała przeniesienia

Algorytm nie może preferować żadnej grupy jednostek poza założone cele projakościowe (np. kategorie dyscyplin). W świetle obecnej ustawy nie ma podstaw do posługiwania się pojęciem typu „instytut kategorii A”. Nawet, jeśli w jakiejś instytucji badania prowadzone są w jednej dyscyplinie, to kategorię uzyskuje dyscyplina, a nie instytucja. Celem algorytmu jest wprowadzenie zmian, a więc zarówno możliwości wzrostu, jak i spadku subwencji. Korytarz dopuszczalnych zmian w stosunku do roku poprzedniego minimalizuje skutki takiego założenia, zakładając największy możliwy spadek o 5%. Możliwy jest szybszy wzrost, o 10% maksymalnie, aby premiiować instytucje o właściwej strukturze i osiągnięciach. Dodatkowo istnieje mechanizm stałej przeniesienia, która redukuje wpływ bieżących parametrów na zmiany. Zatem mechanizm stałej przeniesienia, wobec istnienia „korytarza”, jest zbędny jako niepotrzebnie redukujący szybkość odpowiedzi mechanizmu algorytmu na zmiany w parametrach jednostek. Docelowy poziom stałej przeniesienia jako 0,25 jest akceptowalnym kompromisem, który przyjął ustawodawca w rozporządzeniu; zapewne zamierzając wyeliminować korytarz po upływie okresu przejściowego.

Podsumowując, chciałabym nadmienić, iż troje członków UKN postulowało pozytywne zaopiniowanie wszystkich propozycji IBL w zakresie modyfikacji algorytmu subwencji, jednakże nie przedstawiło argumentów stojących za tym stanowiskiem.

z postanowieniem

Wniosek